

Novi Matajur

Leto IV - Štev. 18 (91)
UREDNIŠTVO in UPRAVA
Čedad - Via B. De Rubels 20
Tel. (0432) 71190
Poštni predal Čedad štev. 92
Casella postale Cividale n. 92

ČEDAD, 15.-30. septembra 1977
Autorizz. Tribun. di Trieste n. 450
Izdaja ZTT
Tiskarna R. Liberale - Čedad

Izhaja vsakih 15 dni
Posamezna številka 150 lir
NAROČNINA: Letna 3000 lir
Za inozemstvo: 3500 lir
Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska
Trst 11-5374

Odgovorni urednik: Izidor Predan
Quindicinale
Za SFRJ 40 ND - Žiro račun
50101-603-45361
• ADIT • DZS, 61000 Ljubljana,
Gradišče 10/II - Telefon 22-207

Sped. in abb. post. II gr./70
Poština plačana v gotovini
OGLASI: mm/st + IVA 12%
trgovski 100, legalni 200
finančno-upravni 150,
osmrtnice in zahvale 100,
mali oglasi 50 beseda

ŠOLA: ODPRTA VRATA DO KULTURE

Ob začetku šolskega leta, ki je letos bil prestavljen na 20. september, tvegamo ponavljanje pragmatičnih ali konvencionalnih ugotovitev.

Prav zato se moramo odločiti za stvarno in kritično razmišljanje, ki naj skuša predvsem osvetliti tiste elemente, ki so novi v razvoju kulture in šolstva v Beneški Sloveniji.

Prvi pomembni element, ki bo gotovo vplival na bodočnost kulture v Benečiji, je gotovo osimski sporazum, ki daje mednarodni značaj obvezam italijanske države, obvezam, ki so jih potrdile tako demokratične politične sile kot predsednik ministrskega sveta.

Važen element je tudi nastajanje novih idej v krajevnih upravah, ki sledijo tudi različnim političnim smerem. Med temi izstopa zlasti sklep občinskega odbora iz Grmeka, ki se je zavzel za poučevanje slovenščine, ter sklep, ki so ga na srednji šoli v Rubignacu sprejeli kot odgovor na okrožnico deželnega odbornika za kulturo, v korist poučevanja furlanske in slovenske kulture.

Prav tako važno je tudi, da se v naših dolinah

sov jezikovne vzgoje otrok. Ti poskusi so se doslej razvijali pri pošolskem pouku, na poletni šoli Mlada brieza ter v samih šolskih razredih, ko so ob natečaju Moja vas kulturno angažirani beneški učitelji imeli možnost, da izrecno pokažejo na svoje pobude. Niti ne moremo iti mimo «študijskih počitnic», ki se jih je letos udeležilo več kot sto dvajset beneških otrok in ki so, če prištejemo bivanje v Tarbiju in bivanje v Istri, trajale skoraj mesec dni. Na teh počitnicah je bila slovenščina osnovni predmet, spremljale pa so jo še športne, rekreacijske in izrazne dejavnosti, grafično in gledališko delo ter razvijanje narečnega izražanja.

Dejstvo, da mladina sodeluje pri naporih za ponovno prisvojitve slovenske kulture, je važno in naloga demokratičnih šolskih struktur je, da upoštevajo psihološko in didaktično potrebno kontinuiteto med šolo in življenjem, med šolo in kulturo, med šolo in družino. Samo šola namreč lahko, uresničujoč osnovno načelo čim globlje povezanosti s krajevnou kulturo, splošno razširi kulturne programe in to bo

šča v Špetru. Vloga, ki jo je ta šola opravljala v preteklosti, je vsem znana: šlo je za postopno izkoreninjanje slovenskega jezika in kulture ter za vključevanje mladine v nacionalistične kroge.

Šele danes lahko opazimo, da ta šola pozitivno prerašča nekdanjo vlogo; zato je treba razmišljati o tem, kako dati tej ustanovi neko novo, plemenito funkcijo, to je funkcijo pedagoško-didaktične reorganizacije šolstva na našem ozemlju, tudi glede ponovne pridobitve slovenske kulture.

Gre torej za to, da se tudi institucionalno potrdi nova vloga šole in učitelja, ob upoštevanju tistih kulturnih vrednot, ki so bile in so osnova naše narodnostno-jezikovne skupnosti, osnova njene moralne, zgodovinske in upravne združenosti.

Pavel Petricig

ŠTUDIJSKI DAN DRUŠTEV

Prisotni kulturni delavci iz vseh naših dolin

GIORNATA DI STUDIO

I Circoli condannano l'oltraggio al cippo di Kamenica

Il 15-9 si è svolta a Tiglio (S. Pietro al Natisone) una giornata di studio, organizzata dai Circoli culturali della Slavia e dall'Unione emigranti sloveni e dedicata appunto a coloro che operano nelle organizzazioni stesse. Erano presenti numerosi rappresentanti delle varie associazioni delle Valli del Natisone, del Cornappo, del Torre, di Val Resia e Val Canale e che hanno discusso sia sui problemi di ordine interno, sia sulle richieste da presentare alle autorità competenti, anche in relazione alla lettera che l'assessore Mizzau ha mandato ai comuni, alle scuole e alle associazioni culturali.

In occasione dell'incontro i presenti hanno accolto alla unanimità il presente documento sul grave fatto accaduto recentemente a Kamenica:

I rappresentanti dei Circoli di Cultura e dell'Unione emigranti della Slavia Friulana (Valli del Natisone, del

LINAH

vasi» v Špetru

pravli, ker bi bluo lahko paršlo u slavi uri do kajšne nesreče.

Ljetos je bla pot buojša, a hljetu se bojo spet varnili na tradicionalni itinerarij.

Čeglih je bla ljetos slava ura — daž je liu cjeu dan — se je udeležilo pohoda kar 372 ljubiteljev tega športa. Med njimi je bluo nad trideset dobrih atletov, ki so napravili 40 km dolgo pot u nekaj urah. Parvi je paršu na cilj Gino Spolero iz Fojde.

Pohod, ki ni biu kompetitiven, se je zaključil brez obednega najmanjšega incidenta, le da so bli udeleženci premočeni do kosti.

Odšli so zjutraj iz Špetra, čez Sv. Lenart do Jagnjeda. Iz Jagnjeda do križišča na starogorski cjesti proti Dolenjemu Tarbju, Varhu in Gorenjemu Tarbju. Tu so se obarnili pruoti Oblici, nato čez Sv. Magdaleno do Kravarja, iz Kravarja pa u Ažlo in čez Klančič u Špete.

372 ljubiteljev tega športa. Med njimi je bluo nad tri-deset dobrih atletov, ki so napravili 40 km dugo pot u nekaj urah. Parvi je paršu na cilj Gino Spolero iz Fojde.

Pohod, ki ni biu kompeti-tiven, se je zaključil brez obednega najmanjšega inci-denta, le da so bli udeleženi premočeni do kosti.

Odšli so zjutraj iz Špetra, čez Sv. Lenart do Jagnjeda. Iz Jagnjeda do križišča na starogorski cjesti proti Do-lenjemu Tarbju, Varhu in Gorenjemu Tarbju. Tu so se obarnili pruoti Oblici, na-to čez Sv. Magdaleno do Kravarja, iz Kravarja pa u Ažlo in čez Klančič u Špeter.

ORDATEVI!

iranti
inghiere
erramenti
e altre lavorazioni in ferro

ZUFFERLI FIORENZO
Liessa di Grimacco

ali a scuole e studenti
osso e minuto

Bi
CEDAD

17 - Tel. 73432

usti za šole in študente
drobno in debelo
moč

je gotovo osimski sporazum, ki daje mednarodni značaj obvezam italijanske države, obvezam, ki so jih potrdile tako demokratične politične sile kot predsednik ministrskega sveta.

Važen element je tudi nastajanje novih idej v krajevnih upravah, ki sledijo tudi različnim političnim smerem. Med temi izstopa zlasti sklep občinskega odbora iz Grme-ka, ki se je zavzel za poučevanje slovenščine, ter sklep, ki so ga na srednji šoli v Rubignaccu sprejeli kot odgovor na okrožnico dežel-nega odbornika za kulturo, v korist poučevanja furlan-ske in slovenske kulture.

Prav tako važno je tudi, da se je na videmski pokraji-ni ponovno začelo govoriti o konferenci o etnično-jezi-kovnih skupnostih, svoj po-men pa ima tudi splošna ita-lijanska politična slika, ki priznava važno vlogo stran-kam, kot so komunistična in socialistična, torej stran-kam, ki so od nekdanj podpi-rale boj za jezikovne pravi-ce Slovencev.

To so vsekakor zelo važni in novi elementi, ki lahko bistveno vplivajo na zadržan-je prebivalstva, posebno še, ker danes sama Krščanska demokracija ne zanika res-nosti našega problema.

Kar zadeva odnos prebi-valstva, menimo, da prihaja-jo na dan izredno pozitivna stališča, ki se kažejo pred-vsem v sprejemanju posku-

v Istri, trajale skoraj mesec dni. Na teh počitnicah je bila slovenščina osnovni predmet, spremljale pa so jo še šport-ne, rekreacijske in izrazne dejavnosti, grafično in gle-dališko delo ter razvijanje narečnega izražanja.

Dejstvo, da mladina sode-luje pri naporih za ponovno prisvojitve slovenske kultu-re, je važno in naloga demo-kratičnih šolskih struktur je, da upoštevajo psihološko in didaktično potrebno konti-nuiteto med šolo in življe-njem, med šolo in kulturo, med šolo in družino. Samo šola namreč lahko, uresni-cujoč osnovno načelo čim globlje povezanosti s krajev-no kulturo, splošno razširi kulturne programe in to bo-disi zaradi časa, s katerim razpolaga, kot tudi zato, ker zajema v svoj krog vse šo-loobvezno prebivalstvo. Zato si lahko prav šola zastavi na-logo, da izvede potrebne ko-rake za sprejemanje takih pobud, in to v okviru sodelo-vanja, na katerem temeljijo njeni vodstveni in didaktični zborni organi.

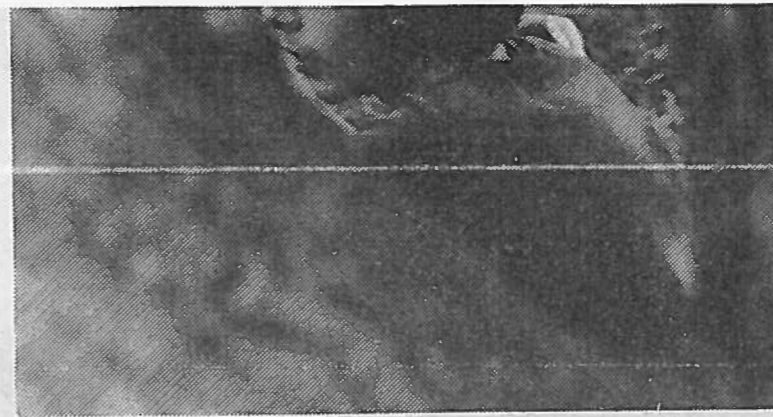
Samo popolno priznanje načela, da je treba v šoli v največji meri ovrednotiti slovensko kulturo (in to na vseh stopnjah, od otroškega vrtca do osnovne šole, od srednje šole do višjih šol, od slednjih do univerze), bo lahko pomenilo premostitev bolj ali manj konfuznih fol-klorističnih domnev.

Leta 1978 bo potekala sto-letnica ustanovitve učitelji-

našem ozemlju, tudi glede ponovne pridobitve sloven-ske kulture.

Gre torej za to, da se tudi institucionalno potrdi nova vloga šole in učitelja, ob upoštevanju tistih kulturnih vrednot, ki so bile in so osno-va naše narodnostno-jeziko-vne skupnosti, osnova njene moralne, zgodovinske in upravne združenosti.

Pavel Petricig

ŠTUDIJSKI DAN DRUŠTEV

Prisotni kulturni delavci iz vseh naših dolin
Široka razprava o naših nacionalnih pravicah

15. 9. je bil v Lipi (Špe-ter) študijski dan, ki so ga beneška kulturna društva in Zveza slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije organi-zirali za vodilne člane posa-meznih društev. Srečanja so se udeležili predstavniki dru-štev iz Nadiških dolin, iz Ter-ske in Karnajske doline, iz Rezije in Kanalske doline, ta-ko da so prisotni predstavniki teritorialno krili celotno ozemlje, kjer živijo Slovenci v videmski pokrajini.

Študijski dan se je pričel s kratkim poročilom predse-dnika kulturnega društva Ivan Trinko dr. Viljema Černa o o-bisku delegacije slovenske manjšine pri predsedniku vla-de Andreottiju. Kot član ome-njene delegacije je Černo lah-ko nudil dovolj izčrpna poja-snila o vsem, kar je zanima-lo prisotne.

Sledila je razprava o zahte-vah, ki naj jih v tem trenutku beneški Slovenci naslovijo na pristojne oblasti. Razpravo sta uvedla prof. Marino Qua-lizza in dr. Ferruccio Clavora-pobuda zanjo pa je prišla od pisma, ki ga je deželni odbornik Mizzau poslal upravnim, šolskim in kulturnim ustanov-am v zvezi z zaščito jezikov-nih posebnosti dežele.

Prisotni so se povsem stri-njali, da zaščita posameznih «govorov», o kateri govori od-bornikovo pismo, ne more biti nadomestilo za globalno za-

ščito slovenske manjšine. Razprava se je v glavnem vrtela okrog problema jezika in šole, posegla pa je tudi na področje gospodarstva in splošnega razvoja Benečije. Ožja skupina prisotnih pa je bila poverjena, da na osnovi smer-nic, ki so izšle iz razprave, izdela odgovor, ki ga bodo društva poslala deželnemu od-borniku za kulturo.

Drugi del dneva je bil po-svečen internim problemom

društev in njihovega delova-nja. Tako so prisotni kritično razpravljali o delu, ki so ga društva opravila v zadnjem času, ter nakazali smernice, po katerih naj bi se odvijalo bo-doče delovanje. Ob koncu sre-čanja so prisotni razpravljali tudi o ustrahovalni mazaški akciji proti spomeniku na Ka-menici, ki so jo neznanci opravi-li pred kratkim. V zvezi s tem dejstvom so sprejeli na-slednjo resolucijo:

RESOLUCIJA O KAMENICI

Predstavniki kulturnih društev in Zveze izseljencev iz Beneške Slovenije (in Na-diške, Karnajske, Terske, Rezijske in Kanalske doli-ne), zbrani v Lipi 15. septem-bra 1977

ugotavljajo,

da so neznanci pomazali spo-minski kamen, ki stoji na Kamenici v občini Srednje, kamen, ki je simbol nekdan-je avtonomije slovenskega prebivalstva Benečije in sre-čanja med sosednjimi narodi, ki krepi vezi bratstva in med-sebojnega spoštovanja ter potrjuje vrednote kultur in jezikov, katerih nosilci so ti narodi;

odločno obsojajo

taka bedna tepistična in

skvadristična dejanja, ki ho-čejo ohranjati duh nasilja, nestrpnosti in objestnosti, ki ga je v te kraje prineslo fa-šistično obdobje.

Potrjujejo svojo privrže-nost vrednotam demokratič-nega sožitja in uveljavljanja načel svobode in pravice, ki jih izraža naša republiška ustava.

Pozivajo politične sile in oblasti, naj zavzamejo jasna stališča proti tistim, ki na-padajo samo demokratično strukturo države in hočejo preprečiti mirno sožitje med našimi ljudmi.

Pozivajo sile javne varno-sti in sodstvo, naj iščejo krivce in udarijo po njih, ki so zakrivali tako grobo žali-tev čustev naših ljudi in naše slovenske zavesti.

Erano presenti numerosi rappresentanti delle varie associazioni delle Valli del Natisone, del Cornappo, del Torre, di Val Resia e Val Canale e che hanno discusso sia sui problemi di ordine interno, sia sulle richieste da presentare alle autorità competenti, anche in relazione alla lettera che l'assessore Mizzau ha mandato ai comuni, alle scuole e alle associazioni culturali.

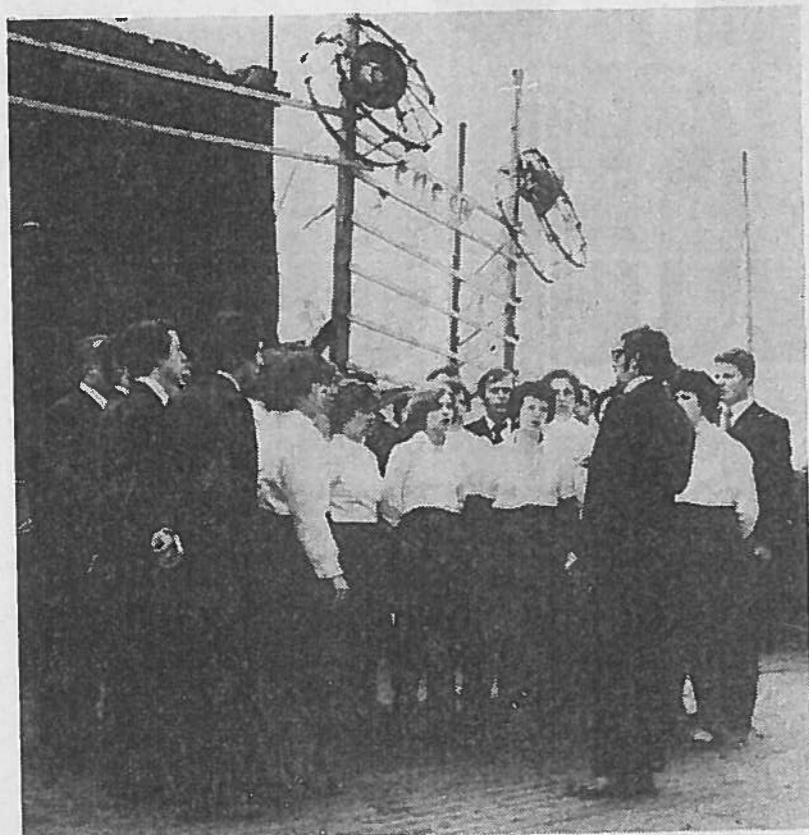
In occasione dell'incontro i presenti hanno accolto alla unanimità il presente documento sul grave fatto accaduto recentemente a Kamenica:

I rappresentanti dei Circoli di Cultura e dell'Unione emigranti della Slavia Friulana (Valli del Natisone, del Cornappo, del Torre, di Val Resia e Val Canale), riunitisi a Tiglio (Lipa) il 15-9-77, venuti a conoscenza che ignoti hanno lordato il cippo — simbolo della autonomia delle popolazioni slovene della Benečija e dell'incontro dei popoli vicini, per rinsaldare i vincoli di fratellanza, di rispetto e di autoaffermazione delle rispettive culture e lingue, — cippo collocato a Kamenica nel Comune di Stregna, esprimono la propria condanna contro questi atti di squallido teppismo squadrista, che vuole perpetuare il clima di violenza e intolleranza e sopraffazione instaurata in queste zone nel periodo del fascismo.

Rinnovano la loro adesione ai valori della convivenza democratica, della promozione dei principi di libertà e di giustizia espressi dalla nostra Costituzione repubblicana.

Invitano le forze politiche e le autorità a prendere chiaramente posizione contro coloro che mirano a colpire la stessa struttura dello Stato democratico e ad attentare alla convivenza pacifica della nostra popolazione.

Invitano i corpi di polizia e della Magistratura a ricercare e colpire coloro che sono la fonte di così gravi offese al sentimento della nostra gente e alla nostra coscienza di sloveni.

Na Kamenici je nastopil koroški pevski zbor

GOVOR PROF. KRIZETIČA

Nadaljevanje s 1. strani

gim tudi preprečil že tradicionalno srečanje med sosednjimi narodi. Letos smo se spet zbrali na Kamenici, da potrdimo tiste prijateljske vezi, ki so jih naši ljudje, navajeni se avtonomno upravljati tisoč let, vedno gojili in poživiljali v spoštovanju vsake posamezne avtonomije in republiške ustave.

Naše srečanje ima danes še poseben pomen, saj je potres še bolj pokazal na naše socialne probleme, na problem emigracije ter na naše jezikovne in kulturne probleme, obenem pa dvignil zavest naših ljudi, ki nočejo več biti objekt, ampak aktivni subjekt svoje zgodovine, ki hočejo v prvi osebi odločiti o svoji usodi.

To trditev lahko dokažemo z nekaterimi dejstvi iz zadnjega časa. Demokratična de-

ki prisoja našim dolinam vlogo, ki komaj presega vlogo naravnega rezervata, in ki je zato doživel odločno kritiko naših ljudi in naših upraviteljev.

Nujnost, da naša zemlja opravi to tradicionalno vlogo mostu, prihaja do izraza tudi na vse bolj pogostih srečanjih med političnimi silami iz naših krajev in iz Tolminske. Ta srečanja pomanjkanju in omogočajo koordinirano reševanje problemov ki so nam skupni.

Poudariti moramo tudi pomembno stališče o naših narodnostnih, jezikovnih in kulturnih pravicah, ki je izšlo iz zborovanja furlanskih kristjanov. Z zadovoljstvom opažamo, da furlanska javnost sledi z zanimanjem našim naporom. To nam daje

Pomoč iz Slovenije je ustvarila na obeh straneh meje stik, ki je ne glede na ideološke razlike okrepil zgodovinske, jezikovne in kulturne vezi.

Na tej manifestaciji torej z večjo zavestjo in bolj enotno zahtevamo, da nam italijanska država v skladu z določili ustave prizna naše jezikovne, narodnostne in kulturne pravice ter jih spoštuje, zahtevamo pa tudi tak ekonomski in socialni razvoj, ki bo naši skupnosti omogočil, da spet obnovi družbeno tkivo, ki so ga masovna emigracija in druga neravnovesja načela, ter tudi kulturno ponovno zaživi.»

U torak, 26. julija, zvečer so parpejali za pašnik u Topolovo 360 uci iz Jugoslavije. U Topolovem so napravli kooperativo za pašnik, kjer bojo pasli pruce. To dobro pobudo je dnu garmiški komun in o t. n bomo še pisali.

KOLESARSKA DIRKA PRIJATELJSTVA

V nedeljo, 24. julija, je bila prva kolesarska dirka prijateljstva Čedad-Kobarid, ki sta jo skupno organizirala čedadski kolesarski klub in kolesarski klub Soča iz Kobarida. Dirke se je udeležilo veliko število kolesarjev z ene strani in druge strani meje. Dirka je startala s Trga Odporništvu v Čedadu ob 14. uri in napravila najprej krog po čedadski okolici, nakar so se kolesarji podali na Nediški dolini do

Godba na pihala iz Ricmanj pri Trstu med nastopom v Klodiču

Na praznovanju Sv. Jakoba v Klodiču tudi kulturni program

Praznovanje sv. Jakoba v Klodiču je v nedeljo 24. julija doživelo svoj višek. Že zjutraj so se številni mladi in starejši zbrali na prireditvenem prostoru, od koder je stekel 12 km dolg pohod po vaseh občine Grmek. Najhitrejši so začeli prihajati na cilj že okrog 10. zjutraj, zadnji pa so prispeli precej pozneje, enkrat med 12. in 13. uro. Kmalu po 13. so predstavniki domačega športnega društva, ki je pohod organiziralo, skupaj s predstavniki občinske uprave, nagradili udeležence.

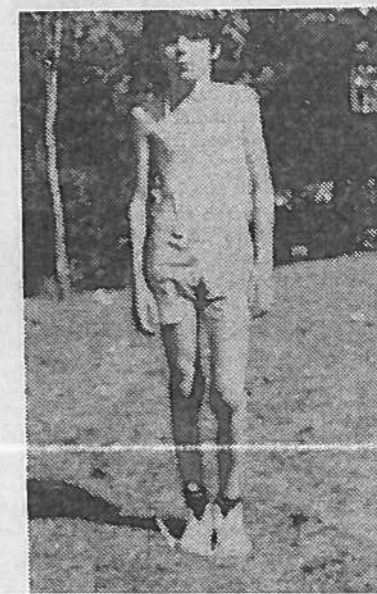
Med skupinami so se po številu udeležencev odlikovali zlasti Topolovci, ki jih je bilo kar štirideset in jim torej pletenka vina, ki so jo dobili poleg pokala, ni bila preveč, sledila je skupina iz doline Aborne (39 udeležencev) ter skupina Forum Julii (31 udeležencev). Nagrado za skupino, ki je prispela iz najbolj oddaljenega kraja, so odnesli Čedadci, medtem ko sta nagrado za najbolj oddaljene udeležence odnesli Tania in Sonia Leopardi, ki sta prišli nič

briale Trusgnach. Končno naj navedemo še najhitrejše tekmovalce in tekmovalke: Michele Carlig, Salvatore Lai, Ezio Iussig in Luciano Iuretig, Elena Carlig, Carla Loszach, Luciana Velicaz in Teresa Predan. Najhitrejši iz občine Grmek je bil Marino Gariup, najhitrejša pa Andreina Trusgnach.

Po popoldanskem počitku, ki je sledil nagrajevanju, se je pričel kulturni program. Predstavil ga je sam župan inž. Fabio Bonini, ki se je uvodoma zahvalil za sodelovanje godbi na pihala iz Ricmanj pri Trstu ter predstavnikom dolinske občinske uprave, ki so godbo spremljali. Ricmanjska godba, ki je že pred uradnim začetkom programa zaigrala nekaj koračnic, je svoj koncert pričela z nekaterimi zahtevnejšimi skladbami, pozneje pa je prešla h koračnicam in lažjim melodijam. Sodelovanje godbe iz Ricmanj na prazniku v Klodiču, ki se je po koncertu zavlekel pozno v noč s prosto zabavo in plesom, se uvršča v pogoste sti-

delovanja med slovenskim prebivalstvom v tržaški in videmski pokrajini.

Naj omenimo še, da so v soboto nastopili z velikim uspehom v Klodiču domači pevski zbori: «Rečan» iz Les, «Pod lipo» iz Dolenjega Barnasa in «Nediški puobi» iz Podbonesca.

PRI SV. Odkrili pa part

V soboto 30. julija poldne so s skromno in zno slovensnostjo odkrili menik desetim partizanom so padli februarja 1944. v bližini Sv. Štoblanka, oterih so jih devet pokopa tem našem gorskem poklišču. Med padlimi sta domačina, Amedeo Prapot iz Prapotnice in Eugenio don iz Obrankov, ki je v nemškem koncentracijskemu taborišču. Na spomeniku napisani še dve imeni slovenskih partizanov in cer Anton Komen in M Kocina. Imena ostalih jugoslovanskih partizanov neznana.

Kot je po blagoslovitvi menika povedal domačnik Marij Lavrenčič, so t padle pokopali skrivaj strahu. «Lepo je, da s danes, po tolikem času, spomnimo brez strahu lahko živimo kot bratje bezni in razumevanju».

Po verskem obredu prisotnosti domačega valstva ter številnih predstavnikov oblasti, med katerimi naj omenimo general konzula SFRJ v Trstu Renka, delegaciji iz Novrice in iz Tolmina, predstavniki ANPI Federica Vinc in tajnika Adelchija C predstavnike bližnjih ANPI ter političnega in nega življenja Benečije krili spomenik, ki sta s krivali italijanska in juvanska zastava, saj st postavili skupno furlans PI in Zveza združenih t narodnoosvobodilne vojvenije. Poleg imen pad je prisotnim pokazal dčen napis, poleg tiste

vezi, ki so jih naši ljudje, navajeni se avtonomno upravljati tisoč let, vedno gojili in poživljali v spoštovanju vsake posamezne avtonomije in republiške ustave.

Naše srečanje ima danes še poseben pomen, saj je potres še bolj pokazal na naše socialne probleme, na problem emigracije ter na naše jezikovne in kulturne probleme, obenem pa dvignil zavest naših ljudi, ki nočejo več biti objekt, ampak aktivni subjekt svoje zgodovine, ki hočejo v prvi osebi odločati o svoji usodi.

To trditev lahko dokažemo z nekaterimi dejstvi iz zadnjega časa. Demokratična debata v vrstah političnih sil

Bepino Crisetig

ustavnega loka, ki zajema ne samo ekonomske, ampak tudi kulturne probleme, je dokaz politične in socialne rasti našega prebivalstva, ki se odločno zavzema za opravljanje svoje zgodovinske funkcije na prehodu med dvema svetovama, ki sta po jeziku in kulturi različna.

To funkcijo nam prepogosto odrekajo, kot dokazuje Deželni urbanistični načrt.

teljev.

Nujnost, da naša zemlja opravi to tradicionalno vlogo mostu, prihaja do izraza tudi na vse bolj pogostih srečanjih med političnimi silami iz naših krajev in iz Tolminske. Ta srečanja pomažajo v omogočajo koordinirano reševanje problemov ki so nam skupni.

Poudariti moramo tudi pomembno stališče o naših narodnostnih, jezikovnih in kulturnih pravicah, ki je izšlo iz zborovanja furlanskih kristjanov. Z zadovoljstvom opažamo, da furlanska javnost sledi z zanimanjem našim naporom. To nam daje določeno garancijo, saj vemo, da lahko računamo na razumevanje in pomoč naših prijateljev Furlanov, ki se borijo za iste pravice kot mi. Še posebno toplo se zahvaljujemo pomožnemu škofu monsignorju Pizzoni, ki s svoje prisotnostjo še enkrat potrjuje uradno stališče videmske cerkve do problemov naše slovenske skupnosti.

Dogodek, ki je gotovo v največji meri prispeval k razumevanju in sodelovanju med Italijo in Jugoslavijo in obenem tudi večji odprtosti do naše skupnosti, je osimski sporazum, ki ga je prebivalstvo ob meji sprejelo z zadovoljstvom in navdušenjem, kot dokazujejo številne resolucije, ki so jih sprejeli v mnogih občinskih svetih, tako v Čedadu, Špetru, Grmeku.

Tu, na naši zemlji, smo se že mnogo let zbirali brez predsodkov, da bi s stvarnimi dejanji razvijali in krepili medsebojne stike, medsebojno spoznavanje in razumevanje, da bi razvijali dialog med narodi, ki živijo v neposrednem stiku kljub političnim mejam, ki bi se lahko zdele pregrade.

To prijateljstvo med narodi, ki skuša premostiti in ukiniti mejo — pregrade, je prišlo jasno in konkretno do izraza po lanskem potresu, ko je naša zemlja, ki jo je potres tako prizadel, bila v središču široke mednarodne akcije solidarnosti, v kateri se je tu pri nas še posebno izkazala Slovenija.

DIRKA PRIJATELJSTVA

V nedeljo, 24. julija, je bila prva kolesarska dirka prijateljstva Čedad-Kobarid, ki sta jo skupno organizirala čedadski kolesarski klub in kolesarski klub Soča iz Kobarida. Dirke se je udeležilo veliko število kolesarjev z ene strani in druge strani meje. Dirka je startala s Trga Odporništvu v Čedadu ob 14. uri in napravila najprej krog po čedadski okolici, nakar so se kolesarji podali po Nadiški dolini do Stupice in naprej čez Kobarid, do Volč, Mosta na Soči in Tolmina ter se vrnili v Kobarid.

Ta kolesarska dirka je povezala med sabo športnike z obeh strani meje, zato njen pomen ne more biti samo turistični ali agonistični, temveč tudi politični, saj pomeni nadaljnje odpiranje meje in ustvarjanje vse tesnejših stikov med obmejnimi prebivalstvom na vseh ravneh. Za to dirko je vladalo med našim prebivalstvom, posebno med športniki, veliko zanimanje. Plakati, ki so jo napovedovali, so bili dvojezični, to se pravi v italijanščini in slovenščini. Upamo, da se bo tekma prihodnje leto ponovila.

AZLA

Tatje na djelu

Ni bilo zadost škode od potresa, sada še tatje, ki odnašajo tisto blago, ki so ga kumetje težko rešili iz posutih hiš in ga skranili u zasilne, začasne prostore, u barake.

Adan od takuo nesrečnih je naš vasnjan, kumet Guido Battaino. Neznani tatje so ulomil u barako in mu odnesli motorno žago, gomnaste bote, budilko in nuož. Blago, ki so mu ga ukradli, je bluo urjedno parbližno 300 taužent lir.

Battaino je prijavil tatviu karabinirjem u Špetru.

Prispeli precej pozneje, enkrat med 12. in 13. uro. Kmalu po 13. so predstavniki domačega športnega društva, ki je pohod organiziralo, skupaj s predstavniki občinske uprave, nagradili udeležence.

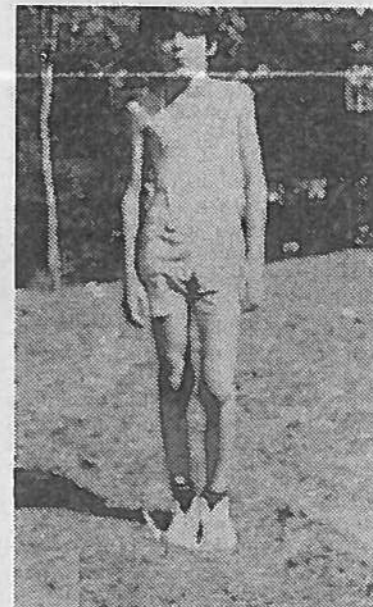
Med skupinami so se po številu udeležencev odlikovali zlasti Topolovci, ki jih je bilo kar štirideset in jim torej pletenka vina, ki so jo dobili poleg pokala, ni bila preveč, sledila je skupina iz doline Aborne (39 udeležencev) ter skupina Forum Julii (31 udeležencev). Nagrado za skupino, ki je prispela iz najbolj oddaljenega kraja, so odnesli Čedadci, medtem ko sta nagrada za najbolj oddaljene udeležence odnesli Tania in Sonia Leonardi, ki sta prišli nič manj kot iz Avstralije. Najstarejši tekmovalc je bil Battista Sturam, najmlajši pa Ga-

Kamenica. Videmski pomožni škof. mons. Pizzoni z našimi duhovniki

najmlajša pa Antonina Trusgnach. Po popoldanskem počitku, ki je sledil nagrajevanju, se je pričel kulturni program. Predstavil ga je sam župan inž. Fabio Bonini, ki se je uvodoma zahvalil za sodelovanje godbi na pihala iz Ricmanj pri Trstu ter predstavnikom dolinske občinske uprave, ki so godbo spremljali. Ricmanjska godba, ki je že pred uradnim začetkom programa zaigrala nekaj koračnic, je svoj koncert pričela z nekaterimi zahtevnejšimi skladbami, pozneje pa je prešla h koračnicam in lažjim melodijam. Sodelovanje godbe iz Ricmanj na prazniku v Klodiču, ki se je po koncertu zavlekel pozno v noč s prosto zabavo in plesom, se uvršča v pogoste stike med občino Grmek in občino Dolina, ki odpirajo nove možnosti povezovanja in so-

rudobnesca.

Gianni Trusgnach iz Seuca je lepo tekkel na «marcialonghi» v Klodiču

Občinski svet v Grmeku . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

finančna bremena za primarno in sekundarno urbanizacijo v popolno breme dežele in ne v breme prebivalstva občine ter izseljencev, ki se vračajo, da bi se rešili sedanje emigracije in one, ki bi se pojavila zaradi pomanjkanja primarne in sekundarne urbanizacije».

Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Resolucija o deželnem urbanističnem načrtu, ki jo je občinski svet sprejel in za katero so glasovali vsi prisotni svetovalci pa je takole sestavljena:

«Občinski svet, po pregledu deželnega urbanističnega načrta (P UR), ki ga je pripravila dežela Furlanija - Julijska krajina, ugotavlja, da ta znatna vnema, posvečena v deželnem urbanističnem načrtu za ovrednotenje naravnih bogastev, predstavlja pozitivno dejstvo, upoštevajoč važnost, ki jo imajo v omikani in uravnovešeni teritorialni ureditvi, če postanejo pomemben urbanistični faktor, okoliši za ohranitev redke favne, ki ji grozi uničenje. Ugotavlja pa tudi, da se v deželnem urbanističnem načrtu ne posveča tolikšne pažnje ohranitvi etničnih skupin, ki so v resni nevarnosti, da bodo izginile, kakor npr. tista, ki živi v Julijskih predalpah (Beneška Slovenija). Temu okolišu pripada tudi občina Grmek. Izraza željo, da bi bila priznana Beneški Sloveniji v deželnem urbanističnem načrtu vloga, postavljena kot samostojna kompenzacionalna realnost (povezana z gorskimi skupnostmi), opremljena s svojimi lastnimi in popolnimi številnimi strukturami, da bi se ovrednotila s takojšnjimi posegi za družbeno - gospodarski prehod».

lahko živimo kot bratje bezni in razumevanju».

Po verskem obredu prisotnosti domačega valstva ter številnih predstavnikov oblasti, med katerimi naj omenimo generalnega konzula SFRJ v Trstu Renka, delegaciji iz Norrice in iz Tolmina, predka ANPI Federica Vinca in tajnika Adelchija, predstavnik bližnjih ANPI ter političnega nega življenja Benečij krili spomenik, ki sta krivali italijanska in juvanska zastava, saj so postavili skupno furlansko PI in Zveza združenih narodnoosvobodilne vojske. Poleg imen pa je prisotnim pokazal čen napis, poleg tiste Matajurju edini v Beneški Jugoslovanski in italijanski partizani padli v boju skupnemu sovražniku 1945. Naj bi njihova vzpodbudila narode k bratstvu in ljubezni do de. Spomenik so tako okrasili venci ANPI, juvanskega generalnega konzulata, Zveze združenih NOB Slovenije in tolminskih občine.

V imenu krajevnega domačega občinskega sveta je nato pozdravil podžupan Mario Berger

Odkritje spomenika